

ชื่อผลงานวิจัย (ไทย)

รายงานการวิจัยเพื่อพัฒนาระบบการจัดการเรียนการสอนภาษาจีนในประเทศ ระดับอาชีวศึกษา

ชื่อผลงานวิจัย (อังกฤษ)

ชื่อนักวิจัย

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา

ปีที่ผลงานวิจัยเสร็จ

2559

ประเภทของงานวิจัย

อาชีวศึกษา

บทคัดย่อ

งานวิจัยฉบับนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันและปัญหาของการพัฒนาระบบการเรียนการสอนภาษาจีนระดับอาชีวศึกษาในประเทศไทย ซึ่งประกอบด้วยการบริหารจัดการ หลักสูตร สื่อการเรียนการสอน ผู้สอน ผู้เรียน และความร่วมมือกับหน่วยงานอื่น รวมถึงปัญหาความเชื่อมโยงกับการศึกษาระดับอื่น เพื่อเสนอข้อเสนอเชิงนโยบายและยุทธศาสตร์ในการพัฒนาระบบการจัดการเรียนการสอนภาษาจีนระดับอาชีวศึกษาในประเทศไทย ผู้วิจัยใช้แบบสอบถามในการเก็บรวบรวมข้อมูลและใช้การสัมภาษณ์บุคคลที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงลึก ละเอียด และใกล้เคียงกับความเป็นจริงมากที่สุด (ใช้ข้อมูลปีการศึกษา 2557 เป็นหลัก) กลุ่มเป้าหมายในการวิจัยคือสถาบันอาชีวศึกษาของรัฐและเอกชนที่สอนภาษาจีนในประเทศไทย มีสถานศึกษาตอบแบบสอบถามจำนวน 85 แห่ง ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้อมาคำนวณหาค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน จากนั้นวิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อมูลสุดท้ายเรียบเรียงออกมาเป็นผลการวิจัย

ผลการวิจัย พบว่า ในด้านการบริหารจัดการ สถานศึกษาให้ความสำคัญกับการวางแผนมากที่สุดแต่กลับนำผลประเมินมาปรับปรุงในปีต่อไปน้อยลง แต่จากข้อมูลเรื่องปัญหาด้านการจัดการการเรียนการสอนภาษาจีนจะเห็นว่า ในความเป็นจริงแล้วสถานศึกษายังขาดระบบในการบริหารจัดการที่ดี ในด้านหลักสูตร สถานศึกษาเปิดรายวิชาภาษาจีนตามหลักสูตรที่สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา (สอศ.) กำหนดทั้งในระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) และ ประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.) แต่ในขณะเดียวกัน ก็มีสถานศึกษาหลายแห่งเปิดรายวิชาภาษาจีนในระดับที่สูงขึ้นด้วยปัญหาหลักที่พบ คือความต่อเนื่องเชื่อมโยงกับ

การศึกษาระดับอื่น ในด้านสื่อการเรียนการสอน ปัจจุบันสถานศึกษาเลือกใช้หนังสือเรียนภาษาจีนอย่างหลากหลาย มีทั้งหนังสือของ ประเทศจีน และหนังสือที่เรียบเรียงโดยอาจารย์ชาวไทยเอง ทั้งนี้ เนื่องมาจาก สอศ. ไม่ได้ประกาศอย่างเป็นทางการว่ากำหนดให้ สถานศึกษาทุกแห่งใช้หนังสือเรียนภาษาจีนเล่มใดโดยเฉพาะ นอกจากนี้ สถานศึกษายังขาดแคลนสื่อการเรียนการสอนอิเล็กทรอนิกส์ ในด้านผู้สอน สถาบันอาชีวศึกษาส่วนใหญ่ยังพึ่งพาครูอาสาสมัครจีนส่วนครูสัญชาติไทยอยู่ในลำดับที่สอง ที่เหลือคือครูสัญชาติจีนที่ สถานศึกษาจัดหาเอง ครู/อาจารย์พิเศษและครูสัญชาติอื่น ในบรรดาครูสอนภาษาจีนทั้งหมดนี้ ส่วนใหญ่สำเร็จการศึกษาด้านภาษาจีน มีครูสอนภาษาจีนเพียงส่วนน้อยเท่านั้นที่ไม่ได้สำเร็จการศึกษาด้านภาษาจีน ในด้านผู้เรียน พบว่า ปัญหาด้านผู้เรียนที่สำคัญที่สุดคือ ผู้เรียนขาดสภาพแวดล้อมทางภาษาจีน ดังนั้น การสร้างสภาพแวดล้อมในการเรียนการสอนภาษาจีนในสถานศึกษาให้มากขึ้นจึงเป็นสิ่ง สำคัญ การจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรที่เน้นการฝึกทักษะและปฏิบัติจริงสามารถช่วยสร้างสภาพแวดล้อมนี้ได้ ในด้านความร่วมมือกับ หน่วยงานอื่น สถานศึกษายังขาดความร่วมมือกับหน่วยงานอื่น และกระทรวงศึกษาธิการของประเทศไทยยังขาดความร่วมมือกับ กระทรวงศึกษาธิการของประเทศไทย ในการพัฒนาการเรียนการสอนภาษาจีนที่เป็นรูปธรรม

📖 คำสำคัญ

การจัดการเรียนการสอนภาษาจีน, การบริหารจัดการ, การเชื่อมโยง, หลักสูตร, สื่อการเรียนการสอน, ผู้สอน, ผู้เรียน, ความร่วมมือกับ หน่วยงานอื่น, ปัญหาและอุปสรรค, การเรียนการสอนภาษาจีนในฐานะภาษาต่างประเทศ

📖 ความเป็นมา/หลักการและเหตุผล

การศึกษาระดับอาชีวศึกษาเป็นการศึกษาที่เน้นให้ผู้เรียนฝึกทักษะการประกอบวิชาชีพควบคู่กับศึกษาเนื้อหาความรู้ มี วัตถุประสงค์เพื่อผลิตกำลังคนระดับฝีมือที่มีสมรรถนะวิชาชีพ มีคุณธรรมจริยธรรม และจรรยาบรรณวิชาชีพ สามารถนำไปใช้ในการ ประกอบอาชีพได้ตรงตามความต้องการของตลาดแรงงานในลักษณะผู้ปฏิบัติหรือประกอบอาชีพอิสระได้ในด้านต่างๆ เช่น อุตสาหกรรมพาณิชยกรรม /บริหารธุรกิจ ศิลปกรรม คหกรรม เกษตรกรรม ประมง อุตสาหกรรมท่องเที่ยวอุตสาหกรรมสิ่งทอ และ เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร ถือเป็นภาคที่สอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ และแผนการศึกษาแห่งชาติ

สถาบันอาชีวศึกษาได้ผลิตกำลังคนจำนวนมากที่มีคุณภาพออกสู่สังคมตั้งแต่อดีตถึงปัจจุบันอย่างไม่ขาดสาย ทว่าในยุคโลกาภิวัตน์ปัจจุบันไม่มีประเทศใดสามารถพัฒนาตนเองได้โดยไม่พึ่งพาประเทศอื่น เนื่องจากประชาคมโลกล้วนรับรู้ สัมพันธ์ และรับ ผลกระทบจากสิ่งที่เกิดขึ้นได้อย่างรวดเร็วและกว้างขวาง ซึ่งเป็นผลมาจากการพัฒนาระบบสารสนเทศ เป็นต้น การติดต่อสื่อสารและ การไปมาหาสู่กันระหว่างประเทศเพิ่มมากขึ้นทุกวัน การรู้จักประเทศอื่น ไม่ว่าจะเป็นภาษาวัฒนธรรม ประวัติศาสตร์ เศรษฐกิจ การเมือง หรือสังคม จึงเป็นเรื่องสำคัญยิ่ง โดยเฉพาะด้านภาษาต่างประเทศ เพราะถือเป็นกุญแจดอกสำคัญที่จะไขประตูสู่ศาสตร์อื่น การจัดการศึกษาในประเทศไทยจึงให้ความสำคัญกับประเด็นนี้มากขึ้นเรื่อยๆ การศึกษาระดับอาชีวศึกษาก็เช่นกัน ปัจจุบันนี้ไม่เพียงแต่ มุ่งฝึกทักษะวิชาชีพ แต่ยังมีการสอนภาษาต่างประเทศควบคู่ไปด้วย โดยเฉพาะภาษาจีน เนื่องจากประเทศไทยและประเทศจีนมี ความสัมพันธ์แนบแน่นในทุกระดับ อีกทั้งบทบาทด้านเศรษฐกิจของประเทศจีนบนเวทีโลกก็โดดเด่นมากขึ้นทุกวัน การเรียนการสอน ภาษาจีนในสถาบันอาชีวศึกษาจึงแพร่หลายไปทั่ว แต่ไม่ปรากฏมีผู้ใดศึกษาว่าสภาพการจัดการเรียนการสอนภาษาจีนในระดับ อาชีวศึกษาในปัจจุบันเป็นอย่างไร มีปัญหาและอุปสรรคอะไรบ้าง และควรมีแนวทางพัฒนาต่อไปอย่างไร

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา ซึ่งมีภารกิจหนึ่งในการพัฒนาแผนการศึกษาแห่งชาติ นโยบาย แผน มาตรฐานการศึกษา ของชาติ เพื่อพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษา เห็นความสำคัญของปัญหาระบบการจัดการเรียนการสอนภาษาจีนในประเทศไทย ซึ่งเป็นปัญหาสำคัญเร่งด่วนที่ควรมีการวางแผนนโยบายเพื่อพัฒนาระบบการเรียนการสอนให้มีทิศทางที่มีความสอดคล้องกันทุก หน่วยงาน จึงมอบหมายให้ศูนย์จีนศึกษา สถาบันเอเชียศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ดำเนินการศึกษาวิจัยโครงการวิจัยเพื่อพัฒนา ระบบการจัดการเรียนการสอนภาษาจีนในประเทศไทย เพื่อจัดทำข้อเสนอเชิงนโยบายในการพัฒนาระบบการจัดการเรียนการสอน ภาษาจีนในประเทศไทย โดยมีการศึกษาทั้งระบบทุกระดับและประเภทการศึกษา ซึ่งผู้วิจัยจะศึกษาวิจัยเฉพาะในระดับอาชีวศึกษา

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันของการพัฒนาระบบการเรียนการสอนภาษาจีนระดับอาชีวศึกษาในประเทศไทย
2. เพื่อศึกษาปัญหาการพัฒนาการเรียนการสอนภาษาจีนระดับอาชีวศึกษาในประเทศไทยและความเชื่อมโยงของระดับ มัธยมศึกษาตอนต้นกับระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) และของระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) กับระดับประกาศนียบัตร วิชาชีพชั้นสูง (ปวส.)
3. เพื่อเสนอข้อเสนอเชิงนโยบายและยุทธศาสตร์ในการพัฒนาระบบการจัดการเรียนการสอนภาษาจีนระดับอาชีวศึกษาใน ประเทศไทย และการเชื่อมโยงของระดับมัธยมศึกษาตอนต้นกับระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) และของระดับประกาศนียบัตร วิชาชีพ (ปวช.) กับระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.)

ขอบเขตของการวิจัย

1. ศึกษาการจัดการเรียนการสอนภาษาจีนระดับ ปวช. และ ปวส. ของสถาบันอาชีวศึกษาของรัฐและเอกชนในประเทศไทย ประกอบด้วยการบริหารจัดการ หลักสูตร สื่อการเรียนการสอน ผู้สอน ผู้เรียน และความร่วมมือกับหน่วยงานอื่น
2. สังเคราะห์สภาพปัจจุบันและปัญหาของการจัดการเรียนการสอนภาษาจีนระดับอาชีวศึกษาในประเทศไทย และพิจารณา ความเชื่อมโยงของระดับมัธยมศึกษาตอนต้น กับระดับ ปวช. และของระดับ ปวช. กับระดับ ปวส.
3. ผู้วิจัยใช้ข้อมูลการจัดการเรียนการสอนภาษาจีนของสถาบันอาชีวศึกษาในปีการศึกษา 2557 เป็นหลัก

ทฤษฎีที่ใช้ในการศึกษา/ที่เกี่ยวข้อง

ประวัติความเป็นมาการเรียนการสอนภาษาจีนระดับอาชีวศึกษา

พัฒนาการของการเรียนการสอนภาษาจีนในประเทศไทย ได้รับผลกระทบทั้งทางตรงและทางอ้อมจากนโยบายของรัฐบาลไทย บทบาทของชาวจีนในประเทศไทย นโยบายของรัฐบาลจีน และสภาพการเมืองระหว่างประเทศ ปัจจัยเหล่านี้ทำให้การเรียนการสอน ภาษาจีนในประเทศไทยพัฒนาขึ้นและหยุดชะงักลงในหลายช่วงเวลาที่ผ่านมา (张美君 2012: 144) การเรียนการสอนภาษาจีนใน ประเทศไทยมีมาตั้งแต่ครั้งชาวจีนอพยพเข้ามาประเทศไทยในสมัยสุโขทัย การเรียนการสอนภาษาจีนในสมัยนั้นดำเนินการอย่างไม่ค่อย เป็นทางการ เช่น เรียนที่ศาลเจ้าจีน หากผู้ปกครองมีฐานะดีก็จ้างครูมาสอนที่บ้าน หรือส่งบุตรหลานไปเรียนที่ประเทศจีน (帕恰妮 •旦日勇 2007: 178) โรงเรียนจีนแห่งแรกของประเทศไทยก่อตั้งขึ้นในสมัยพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราช (พ.ศ. 2325-2352) เมื่อปี พ.ศ. 2325 ที่จังหวัดอยุธยา โรงเรียนแห่งนี้สอนภาษาจีนเพียงอย่างเดียวมีนักเรียนประมาณ 200 คน แต่ไม่

พบเอกสารระบุว่าผู้ใดก่อตั้ง และไม่ทราบว่ามีโรงเรียนไปเมื่อใดทราบเพียงว่าขณะนั้นทางการไม่มีนโยบายควบคุมโรงเรียนแต่อย่างใด (ประพิน มโนมัยวิบูลย์ 2550: 66)

หลังจากนั้นก็มีการก่อตั้งโรงเรียนจีนมากขึ้นเรื่อยๆ โรงเรียนจีนเหล่านี้ล้วนเป็นโรงเรียนระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษา ส่วนใหญ่ก่อตั้งขึ้นโดยสมาคมจีนกลุ่มต่างๆ และชาวจีนที่ให้ความสำคัญกับการศึกษา การเรียนการสอนภาษาจีนในโรงเรียนระดับ อาชีวศึกษามีขึ้นครั้งแรกเมื่อปี พ.ศ. 2459 ที่โรงเรียนพาณิชย์การวัดแก้วฟ้าล่าง เกิดขึ้นจากนโยบายของรัฐบาลที่ต้องการให้มีโรงเรียนที่ สอนภาษาจีนควบคู่ไปกับวิชาด้านพาณิชย์ เพื่อผลิตบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถเข้าทำงานในบริษัทห้างร้านซึ่งส่วนใหญ่มีพ่อค้า ชาวจีนเป็นผู้ดำเนินกิจการ ต่อมาโรงเรียนวัดแก้วฟ้าล่างเปลี่ยนชื่อเป็นโรงเรียนพาณิชย์การพระนครใน ปี พ.ศ. 2483 และย้ายมาอยู่ บริเวณถนนพิษณุโลกใน ปี พ.ศ. 2492 การเรียนการสอนภาษาจีนของโรงเรียนพาณิชย์การพระนครถือเป็นต้นแบบให้แก่สถาบัน อาชีวศึกษาแห่งอื่นในเวลาต่อมา (ศุภยัณีนศึกษา สถาบันเอเชียศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย 2551: 12-13)

ในรัชสมัยของพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว (พ.ศ. 2453-2468) และหลังการเปลี่ยนแปลงการปกครองจากระบอบ สมบูรณาญาสิทธิราชย์มาสู่ระบอบประชาธิปไตยในปี พ.ศ. 2475 ได้มีการรณรงค์สร้างความรู้สึกราชาชาตินิยมในหมู่ประชาชนไทย ทำให้ การเรียนการสอนภาษาจีนซบเซาลงช่วงสงครามโลกครั้งที่สอง (พ.ศ. 2482-2488) ประเทศไทยประกาศเข้าร่วมเป็นพันธมิตรกับ ประเทศญี่ปุ่น จึงทำให้มีการควบคุมการเรียนการสอนภาษาจีนอย่างเข้มงวด เนื่องจากรัฐบาลไทยกลัวว่ากิจกรรมต่างๆ ของชาวจีนใน ประเทศไทยจะส่งผลกระทบต่อความสัมพันธ์ระหว่างไทยกับญี่ปุ่นการควบคุมโรงเรียนจีนในช่วงสงครามโลกครั้งที่สอง ถือเป็นยุคที่ ทางการไทยมีการควบคุมที่เข้มงวดที่สุด (ประพิน มโนมัยวิบูลย์ 2550: 68) หลังจากสงครามโลกครั้งที่สองสิ้นสุดลง ประเทศจีนเป็น ประเทศฝ่ายชนะสงคราม ส่วนประเทศไทยตกอยู่ในภาวะกลืนไม่เข้าคายไม่ออก กอปรกับชาวจีนในประเทศไทยมีความตื่นตัว รัฐบาล ไทยจึงผ่อนปรนนโยบายควบคุมการเรียนการสอนภาษาจีน ทำให้การเรียนการสอนภาษาจีนพัฒนาขึ้นอีกครั้ง

ปี พ.ศ. 2492 พรรคคอมมิวนิสต์จีนได้รับชัยชนะในสงครามปลดแอกและสถาปนาสาธารณรัฐประชาชนจีนขึ้น ประเทศจีน กลายเป็นประเทศที่ปกครองโดยพรรคคอมมิวนิสต์ หลังจากนั้นความขัดแย้งด้านอุดมการณ์การเมืองระหว่างค่ายเสรีนิยมกับค่ายสังคมนิย ม ทำให้เกิดสงครามเย็นขึ้นในหลายทศวรรษต่อมา ประเทศไทยในขณะนั้นดำเนินนโยบายต่อต้านลัทธิคอมมิวนิสต์ตาม สหรัฐอเมริกา รัฐบาลไทยเห็นว่าการสอนภาษาจีนเป็นเครื่องมือในการเผยแพร่ลัทธิคอมมิวนิสต์เป็นภัยต่อความมั่นคงของชาติ ดังนั้น จึงควบคุมอย่างเข้มงวดอีกครั้ง

แต่ในช่วงนี้เอง กระทรวงศึกษาธิการประกาศจัดตั้งโรงเรียนประเภทพาณิชย์การเพิ่มขึ้นอีก 3 แห่ง คือ โรงเรียนพาณิชย์การธนบุรี และ โรงเรียนวัดพระเชตุพนตั้งตรงจิตรวิทยาลัย ในปี พ.ศ. 2500และโรงเรียนพาณิชย์การบางนา ในปี พ.ศ. 2513 โดยมีการเปิดสอนภาษาจีน ด้วย เนื่องจากการศึกษาสายอาชีพได้รับความสนใจและความนิยมจากสังคมค่อนข้างมาก ผู้ปกครองเห็นว่าเมื่อบุตรหลานสำเร็จ การศึกษาแล้วสามารถหางานได้ง่ายขึ้น โรงเรียนพาณิชย์การพระนครและโรงเรียนทั้งสามแห่งนี้ถือเป็นโรงเรียนพาณิชย์การกลุ่มแรกที่ บุกเบิกการเรียนการสอนภาษาจีนในสถาบันอาชีวศึกษา ทั้งนี้เริ่มแรกภาษาจีนที่สถานศึกษาด้านพาณิชย์เหล่านี้สอนคือภาษาจีนกลาง หลังจากนั้นมีการเปลี่ยนไปสอนภาษาจีนแต้จิ๋วอยู่ช่วงหนึ่ง เนื่องจากเห็นว่าผู้ประกอบการส่วนใหญ่เป็นชาวจีนแต้จิ๋ว หากผู้เรียน สามารถสื่อสารภาษาจีนแต้จิ๋วได้ จะเป็นประโยชน์มากกว่า แต่ภายหลังก็ได้เปลี่ยนกลับมาสอนเป็นภาษาจีนกลางดังเดิม (ศุภยัณีน ศึกษา สถาบันเอเชียศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย 2551: 13-15)

เมื่อสถานการณ์โลกเปลี่ยนแปลงไป สหรัฐอเมริกาเริ่มผ่อนปรนนโยบายต่อต้านประเทศจีนทำให้ประเทศไทยเปลี่ยนแปลง นโยบายที่มีต่อประเทศจีนด้วย จนกระทั่งประเทศไทยสถาปนาความสัมพันธ์ทางการทูตกับสาธารณรัฐประชาชนจีนใน ปี พ.ศ. 2518

หลังจากนั้นในภาพรวมประเทศไทยมีความสัมพันธ์อันดีกับประเทศจีนในทุกๆระดับ ด้วยนโยบายส่งเสริมการเรียนการสอนภาษาจีนของทั้งรัฐบาลไทยและรัฐบาลจีน ทำให้การเรียนการสอนภาษาจีนกลับมาพัฒนาขึ้นอีกครั้ง นอกจากสถาบันอาชีวศึกษารัฐแล้ว สถาบันอาชีวศึกษาเอกชนก็เปิดสอนภาษาจีนด้วย ใน ปี พ.ศ. 2547 มีสถาบันอาชีวศึกษาเอกชน 10 แห่งสอนภาษาจีน (帕恰妮.旦日 勇 2007: 183) การศึกษาภาษาจีนในประเทศไทยได้รับความนิยมมากขึ้นเรื่อยๆ แต่ครูภาษาจีนชาวไทยมีจำนวนไม่มากนัก ดังนั้น ตั้งแต่ ปี พ.ศ. 2549 เป็นต้นมา รัฐบาลจีนจึงได้จัดส่งครูอาสาสมัครจีนมาสอนที่สถาบันอาชีวศึกษา เพื่อแก้ไขปัญหาดังกล่าว

วิธีการวิจัย

ผู้วิจัยใช้วิธีวิจัยเชิงปริมาณเป็นหลักและใช้การวิจัยเอกสารเป็นวิธีเสริม กล่าวคือใช้แบบสอบถามในการเก็บรวบรวมข้อมูลและใช้การสัมภาษณ์บุคคลที่เกี่ยวข้องเพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงลึกละเอียด และใกล้เคียงกับความเป็นจริงมากที่สุดเป็นหลัก นอกจากนี้ ยังใช้การวิจัยเอกสารในส่วนของการศึกษาประวัติความเป็นมา นโยบายและยุทธศาสตร์ของการเรียนการสอนภาษาจีนระดับอาชีวศึกษาในประเทศไทย เป็นต้น

1. แบบสอบถาม ผู้วิจัยได้รับความอนุเคราะห์จากศูนย์จีนศึกษา สถาบันเอเชียศึกษาจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ในการส่งแบบสอบถามไปยังสถาบันอาชีวศึกษาในประเทศไทยตามรายชื่องานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา (สอศ.) และสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน (สช.) และรวบรวมแบบสอบถามกลับมา ผู้วิจัยใช้ข้อมูลจากแบบสอบถามเหล่านี้ในการศึกษาสภาพปัจจุบันและปัญหาของการจัดการเรียนการสอนภาษาจีนระดับอาชีวศึกษาในประเทศไทย ซึ่งประกอบด้วยการบริหารจัดการหลักสูตร สื่อการเรียนการสอน ผู้สอน ผู้เรียน และความร่วมมือกับหน่วยงานอื่น ตลอดจนศึกษาความเชื่อมโยงของระดับมัธยมศึกษาตอนต้นกับระดับปวช. และของระดับ ปวช. กับระดับ ปวส. ด้วยเนื้อหาในแบบสอบถามแบ่งเป็น 4 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 สภาพปัจจุบันของการจัดการเรียนการสอนภาษาจีนระดับอาชีวศึกษา ประกอบด้วย 6 ด้าน คือ การบริหารจัดการ หลักสูตร สื่อการเรียนการสอน ผู้สอน ผู้เรียน และความร่วมมือกับหน่วยงานอื่น

ตอนที่ 3 ปัญหาการจัดการเรียนการสอนภาษาจีนระดับอาชีวศึกษาประกอบด้วย 6 ด้าน คือ การบริหารจัดการ หลักสูตร สื่อการเรียนการสอน ผู้สอน ผู้เรียน และความร่วมมือกับหน่วยงานอื่น

ตอนที่ 4 ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะ ประกอบด้วย 6 ด้าน คือ การบริหารจัดการหลักสูตร สื่อการเรียนการสอน ผู้สอน ผู้เรียน และความร่วมมือกับหน่วยงานอื่น

ในการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการตอบแบบสอบถาม ผู้วิจัยใช้การคำนวณค่าร้อยละ (Percentage) กับข้อมูลในบทที่ 4 สภาพปัจจุบันของการจัดการเรียนการสอนภาษาจีนในระดับอาชีวศึกษา และใช้การคำนวณค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) กับข้อมูลในบทที่ 5 ปัญหาและข้อเสนอเชิงนโยบายและยุทธศาสตร์ในการพัฒนาระบบการจัดการเรียนการสอน

ภาษาจีนระดับอาชีวศึกษา

2. สัมภาษณ์บุคคลที่เกี่ยวข้อง นอกจากใช้แบบสอบถามแล้ว ผู้วิจัยยังได้สัมภาษณ์บุคคลที่เกี่ยวข้องอีกจำนวนหนึ่งด้วยเพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงลึก ละเอียด และใกล้เคียงกับความเป็นจริงมากที่สุด ในการสัมภาษณ์ ผู้วิจัยใช้วิธีโทรศัพท์สัมภาษณ์และเดินทางไป สัมภาษณ์ที่สถานศึกษาบุคคลที่สัมภาษณ์มีทั้งผู้รับผิดชอบด้านการจัดการเรียนการสอนภาษาจีนในสถาบันอาชีวศึกษาของสำนักงาน คณะกรรมการการอาชีวศึกษา (สอศ.) และสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน (สช.) ผู้บริหารและครูภาษาจีนของ สถาบันอาชีวศึกษา และผู้เรียบเรียงหนังสือเรียนภาษาจีนระดับอาชีวศึกษา เป็นต้น

3. วิจัยเอกสาร ผู้วิจัยใช้วิธีวิจัยเอกสารในการศึกษาประวัติความเป็นมา นโยบายและยุทธศาสตร์ของการเรียนการสอน ภาษาจีนระดับอาชีวศึกษาในประเทศไทย โครงสร้างหลักสูตร และความร่วมมือด้านการเรียนการสอนภาษาจีนของสถาบันอาชีวศึกษา กับหน่วยงานอื่น โดยหาข้อมูลจากบทความวิชาการ หนังสือ วิทยานิพนธ์ และเอกสารที่ได้จาก สอศ. และ สช. เป็นหลัก

4. จัดการสัมมนาระดมความคิดเห็น ในขั้นตอนสุดท้ายของการวิจัย ศูนย์จีนศึกษาสถาบันเอเชียศึกษา จุฬาลงกรณ์ มหาวิทยาลัย ร่วมกับสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ จัดการสัมมนา “การพัฒนาระบบการจัดการเรียน การสอนภาษาจีนในประเทศไทย” ณ ห้องประชุมจุมภฏ-พันธุ์ทิพย์ ชั้น 4 อาคารประชาธิปไตย-รำไพพรรณี จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยวัน พฤหัสบดีที่ 7 เมษายน 2559 ระหว่างเวลา 8.00-16.00 น. เพื่อระดมความคิดเห็นเกี่ยวกับโครงการวิจัยเพื่อพัฒนาระบบการจัดการ เรียนการสอนภาษาจีนในประเทศไทย ผู้เข้าร่วมสัมมนาเป็นผู้รับผิดชอบด้านการจัดการเรียนการสอนภาษาจีนจากหน่วยงานภาครัฐที่ เกี่ยวข้อง ผู้บริหารและครูภาษาจีนจากสถานศึกษาภาครัฐและเอกชน นักวิจัย นักวิชาการ และผู้เชี่ยวชาญในแวดวงภาษาจีนผู้วิจัยได้ รวบรวมข้อมูลและข้อเสนอแนะอันมีค่าและเป็นประโยชน์จากการประชุมครั้งนี้ มาปรับปรุงเนื้อหาของรายงานวิจัยฉบับนี้เพื่อให้มี ความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

ผลการวิจัย

ผลการวิจัย พบว่า ในด้านการบริหารจัดการ สถานศึกษาให้ความสำคัญกับการวางแผนมากที่สุดแต่กลับนำผลประเมินมา ปรับปรุงในปีต่อไปน้อยลง แต่จากข้อมูลเรื่องปัญหาด้านการบริหารจัดการการเรียนการสอนภาษาจีนจะเห็นว่า ในความเป็นจริงแล้ว สถานศึกษายังขาดระบบในการบริหารจัดการที่ดี ในด้านหลักสูตร สถานศึกษาเปิดรายวิชาภาษาจีนตามหลักสูตรที่สำนักงาน คณะกรรมการการอาชีวศึกษา (สอศ.) กำหนดทั้งในระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) และ ประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.) แต่ในขณะเดียวกัน ก็มีสถานศึกษาหลายแห่งเปิดรายวิชาภาษาจีนในระดับที่สูงขึ้นด้วยปัญหาหลักที่พบ คือความต่อเนื่องเชื่อมโยงกับ การศึกษาระดับอื่น ในด้านสื่อการเรียนการสอน ปัจจุบันสถานศึกษาเลือกใช้หนังสือเรียนภาษาจีนอย่างหลากหลาย มีทั้งหนังสือของ ประเทศจีน และหนังสือที่เรียบเรียงโดยอาจารย์ชาวไทยเอง ทั้งนี้ เนื่องจาก สอศ. ไม่ได้ประกาศอย่างเป็นทางการว่ากำหนดให้ สถานศึกษาทุกแห่งใช้หนังสือเรียนภาษาจีนเล่มใดโดยเฉพาะ นอกจากนั้น สถานศึกษายังขาดแคลนสื่อการเรียนการสอนอิเล็กทรอนิกส์ ในด้านผู้สอน สถาบันอาชีวศึกษาส่วนใหญ่ยังพึ่งพาครูอาสาสมัครจีนส่วนครูสัญชาติไทยอยู่ในลำดับที่สอง ที่เหลือคือครูสัญชาติจีนที่ สถานศึกษาจัดหาเอง ครู/อาจารย์พิเศษและครูสัญชาติอื่น ในบรรดาครูสอนภาษาจีนทั้งหมดนี้ ส่วนใหญ่สำเร็จการศึกษาด้านภาษาจีน มีครูสอนภาษาจีนเพียงส่วนน้อยเท่านั้นที่ไม่ได้สำเร็จการศึกษาด้านภาษาจีน ในด้านผู้เรียน พบว่า ปัญหาด้านผู้เรียนที่สำคัญที่สุดคือ ผู้เรียนขาดสภาพแวดล้อมทางภาษาจีน ดังนั้น การสร้างสภาพแวดล้อมในการเรียนการสอนภาษาจีนในสถานศึกษาให้มากขึ้นจึงเป็นสิ่ง สำคัญ การจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรที่เน้นการฝึกทักษะและปฏิบัติจริงสามารถช่วยสร้างสภาพแวดล้อมนี้ได้ ในด้านความร่วมมือกับ

หน่วยงานอื่น สถานศึกษายังขาดความร่วมมือกับหน่วยงานอื่น และกระทรวงศึกษาธิการของประเทศไทยยังขาดความร่วมมือกับกระทรวงศึกษาธิการของประเทศจีน ในการพัฒนาการเรียนการสอนภาษาจีนที่เป็นรูปธรรม

อภิปรายผล

ด้านการบริหารจัดการ : สถานศึกษาให้ความสำคัญกับการวางแผนมากที่สุด แต่กลับนำผลประเมินมาปรับปรุงในปีต่อไป น้อยลง จึงอาจทำให้ไม่สามารถพัฒนาคุณภาพการเรียนการสอนได้ตามที่ตั้งวัตถุประสงค์ไว้แต่แรก และอาจไม่สามารถแก้ปัญหาที่อาจเกิดขึ้นอีกอย่างมีประสิทธิภาพเท่าที่ควร แต่จากข้อมูลเรื่องปัญหาด้านการบริหารจัดการการเรียนการสอนภาษาจีนจะเห็นว่า ในความเป็นจริงสถานศึกษายังขาดระบบในการบริหารจัดการที่ดี ดังนั้น ข้อมูลจึงขัดแย้งกันเอง ผู้วิจัยจึงขอเสนอข้อเสนอเชิงนโยบายและยุทธศาสตร์ว่า ผู้บริหารควรสร้างระบบการบริหารจัดการการเรียนการสอนภาษาจีนที่มีประสิทธิภาพ โดยผู้บริหารต้องเชิญผู้ที่เกี่ยวข้องทุกฝ่ายมาร่วมประชุมและจัดทำแผนการทำงานอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง ตั้งแต่การวางแผนปฏิบัติตามแผนตรวจสอบการปฏิบัติตามแผน ติดตามและปรับปรุงแก้ไข เพื่อให้ทุกฝ่ายมีส่วนร่วมคิดร่วมทำ ภายใต้ความเห็นชอบของผู้บริหาร และประกาศเป็นนโยบายให้ถือปฏิบัติที่มีความชัดเจน ซึ่งจะได้รับความร่วมมือและถือปฏิบัติอย่างมีประสิทธิภาพ

ด้านหลักสูตร: สถานศึกษาเปิดรายวิชาภาษาจีนตามหลักสูตรที่ สอศ. กำหนดทั้งในระดับ ปวช. และ ปวส. แต่ในขณะเดียวกัน สอศ. ก็กำหนดว่า หากสถานศึกษาใดมีความพร้อม ผู้เรียนมีความจำเป็นต้องเรียนภาษาจีนในระดับที่สูงขึ้น หรือจำเป็นต้องฝึกทักษะภาษาจีนด้านใดด้านหนึ่งโดยเฉพาะ สถานศึกษานั้นก็สามารถเปิดรายวิชาภาษาจีนในระดับที่สูงขึ้นหรือเฉพาะทางได้ตามความเหมาะสม ดังนั้น จะเห็นว่าสถานศึกษาหลายแห่งเปิดรายวิชาภาษาจีนในระดับที่สูงขึ้นด้วยแต่ปัญหาหลักที่พบ คือความต่อเนื่องเชื่อมโยงกับการศึกษาระดับอื่น ผู้วิจัยเสนอข้อเสนอเชิงนโยบายและยุทธศาสตร์ว่า เพื่อให้ผู้เรียนสามารถเรียนภาษาจีนได้อย่างต่อเนื่องในระดับที่สูงขึ้น ควรจัดให้หลักสูตรภาษาจีนระดับ ปวช. มีความต่อเนื่องกับระดับมัธยมต้น และหลักสูตรภาษาจีนระดับ ปวส. มีความต่อเนื่องกับระดับ ปวช. ควรเพิ่มจำนวนชั่วโมงเรียน (คาบเรียน) เป็น 3-4 ชั่วโมง (คาบเรียน) ต่อสัปดาห์ โดยแยกเรียนครั้งละ 1 ชั่วโมง (คาบเรียน) ชั่วโมงเรียนที่เพิ่มขึ้นไม่จำเป็นต้องให้ครูสอนอย่างเดียว อาจจะให้ผู้เรียนมาฝึกท่องบทสนทนาเป็นคู่หรือเป็นกลุ่ม หรือจัดกิจกรรมเสริม เพื่อให้ผู้เรียนจะได้มีโอกาสทบทวนและฝึกฝนบ่อยขึ้น ควรเพิ่มรายวิชาภาษาจีนในระดับ ปวช. เป็น 6 วิชา (ภาคการศึกษาละ 1 วิชา) และระดับ ปวส. เป็น 4 วิชา (ภาคการศึกษาละ 1 วิชา) ทั้งนี้ สามารถกำหนดให้เป็นวิชาเลือกเสรีไว้ก่อน เนื่องจากต้องดูความพร้อมของสถานศึกษาแต่ละแห่งด้วย หากสถานศึกษาแห่งใดมีความพร้อม ก็สามารถเปิดโอกาสให้ผู้เรียนเลือกเรียนรายวิชาภาษาจีนจำนวนมากขึ้นตามลำดับ

ด้านสื่อการเรียนการสอน: ในด้านหนังสือเรียนภาษาจีน ปัจจุบันสถานศึกษาเลือกใช้หนังสือเรียนภาษาจีนอย่างหลากหลาย มีทั้งหนังสือของประเทศจีนและหนังสือที่เรียบเรียงโดยอาจารย์ชาวไทยเอง ทั้งนี้ เนื่องจาก สอศ. ไม่ได้บังคับให้ใช้หนังสือเล่มใดเล่มหนึ่งเป็นการเฉพาะ แต่มีการแนะนำหนังสือเรียนผ่านทางเว็บไซต์ของหน่วยงานแทน ผู้วิจัยเสนอข้อเสนอเชิงนโยบายและยุทธศาสตร์ว่า หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรกำหนดว่าหากสถานศึกษาใดยังไม่มีกรเรียบเรียงหนังสือเรียนภาษาจีนขึ้นมาใช้เอง ก็ให้ใช้หนังสือเรียนภาษาจีนชุดใดชุดหนึ่งผ่านการประเมินจากผู้เชี่ยวชาญแล้วว่ามีความเหมาะสม และควรจัดทำคู่มือการสอนสำหรับครู และควรเสนอสื่ออิเล็กทรอนิกส์ที่สอดคล้องกันไว้ด้วย ทั้งนี้ หากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกำหนดให้ใช้หนังสือเรียนภาษาจีนชุดที่จะใช้ใน ระดับ ปวช. ควรมีเนื้อหาที่สอดคล้องและต่อเนื่องกับหนังสือของระดับมัธยมต้น และเชื่อมโยงไปถึงระดับ ปวส. นอกจากนี้ ควรมีการสำรวจความเห็นในด้านการใช้หนังสือเรียนภาษาจีนเป็นระยะ เพื่อจะได้ดำเนินการปรับปรุงให้ทันสมัยต่อไป ในด้านสื่อการเรียนการสอนอิเล็กทรอนิกส์

สถานศึกษายังขาดแคลนสื่อการเรียนการสอนอิเล็กทรอนิกส์ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรสนับสนุน และจัดหาสื่อการเรียนการสอนอิเล็กทรอนิกส์ให้สถานศึกษาเพื่อแก้ไขปัญหาในระยะสั้นเป็นการเบื้องต้น จากนั้นควรสนับสนุนงบประมาณ และจัดอบรมให้ครูภาษาจีนสามารถจัดทำสื่อการเรียนการสอนอิเล็กทรอนิกส์ได้ด้วยตนเอง เนื่องจากครูเหล่านั้นเป็นผู้รู้สภาพการเรียนการสอนภาษาจีนในสถานศึกษาของตนเองดีที่สุด จึงน่าจะทำสื่อการเรียนการสอนที่สามารถตอบสนองความต้องการของผู้เรียนได้ดีที่สุดเช่นกัน ในด้านห้องปฏิบัติการภาษาจีนและห้องเรียนภาษาจีน หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรสนับสนุนงบประมาณในการจัดสร้างห้องปฏิบัติการภาษาจีนและห้องเรียนภาษาจีน หรือเอื้อเพื่ออุปกรณ์เครื่องมือต่างๆ ให้สถานศึกษาที่มีความพร้อม จากนั้นค่อยขยายไปยังสถานศึกษาแห่งอื่นเพื่อสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ภาษาจีนแก่ผู้เรียนให้มากที่สุด

ด้านผู้สอน: สถาบันอาชีวศึกษาส่วนใหญ่ยังพึ่งพาครูอาสาสมัครจีน รองลงมาเป็นครูสัญชาติไทยที่เหลือเป็นครูสัญชาติจีนที่สถานศึกษาจัดหาเอง ครู/อาจารย์พิเศษ และครูสัญชาติอื่น ในบรรดาครูสอนภาษาจีนทั้งหมดนี้ ส่วนใหญ่สำเร็จการศึกษาด้านภาษาจีนในจำนวนนี้ครูสัญชาติจีนที่สถานศึกษาจัดหาเอง และครูอาสาสมัครจีนอยู่ในสองลำดับแรก แต่ครูสัญชาติไทยอยู่ในลำดับรองสุดท้าย มีครูสอนภาษาจีนเพียงส่วนน้อยเท่านั้นที่ไม่ได้สำเร็จการศึกษาด้านภาษาจีน ผู้วิจัยเสนอข้อเสนอเชิงนโยบายและยุทธศาสตร์ว่า สถานศึกษาควรลดการพึ่งพาครูอาสาสมัครจีนและเร่งพัฒนาศักยภาพของครูไทยและครูจีนประจำ ในส่วนของการลดการพึ่งพาครูอาสาสมัครจีน หากในระยะใกล้สถานศึกษาใดยังมีความจำเป็นต้องพึ่งพาอยู่ ก็ควรจัดให้มีระบบครูพี่เลี้ยง เมื่อสถานศึกษามีความพร้อมแล้ว ก็สามารถลดการพึ่งพาครูอาสาสมัครจีนอย่างค่อยเป็นค่อยไป ในส่วนของการพัฒนาศักยภาพครูไทยและครูจีนประจำ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องและสถานศึกษาควรสนับสนุนให้ครูไทยและครูจีนประจำได้เข้าร่วมการประชุม อบรม และสัมมนาด้านการเรียนการสอนภาษาจีน ให้ทุนการศึกษาเพื่อศึกษาต่อในรูปแบบระยะสั้นและระยะยาวทั้งในและต่างประเทศ ส่งเสริมให้ผลิตงานวิชาการเพื่อสร้างองค์ความรู้ด้านภาษาจีน และจัดประชุมแลกเปลี่ยนความรู้ในหมู่ครูภาษาจีนอาชีวศึกษาระดับจังหวัด ภูมิภาค และประเทศ ทั้งนี้เพื่อพัฒนาครูไทยและครูจีนประจำเหล่านี้ให้เป็นการพัฒนาการเรียนการสอนภาษาจีนระดับอาชีวศึกษาอย่างยั่งยืนต่อไป

ด้านผู้เรียน: ปัญหาด้านผู้เรียนที่สำคัญที่สุดคือผู้เรียนขาดสภาพแวดล้อมทางภาษาจีน ผู้วิจัยเสนอข้อเสนอเชิงนโยบายและยุทธศาสตร์ว่า ผู้บริหารและครูจำเป็นต้องเร่งสร้างสภาพแวดล้อมในการเรียนการสอนภาษาจีนในสถานศึกษาให้มากขึ้น การจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรที่เน้นการฝึกทักษะและปฏิบัติจริงสามารถช่วยสร้างสภาพแวดล้อมนี้ได้ เช่น การแข่งขันร้องเพลงจีน เทศกาลภาพยนตร์จีน ชมรมภาษาจีน เสียงตามสาย บอร์ดนิทรรศการแนะนำประเทศจีน กิจกรรมวัฒนธรรมในวันสำคัญของประเทศจีน ค่ายภาษาจีนระหว่างสถาบัน นอกจากนี้ ทุกฝ่ายต้องกระตุ้นให้ผู้เรียนมีแรงจูงใจและเห็นความสำคัญของการเรียนภาษาจีน สิ่งทีใกล้ตัวที่สุดคือการศึกษาต่อและการทำงานสถานศึกษาอาจเชิญศิษย์เก่าหรือบุคคลที่มีชื่อเสียงที่กำลังศึกษาอยู่ในระดับที่สูงขึ้นหรือทำงานเกี่ยวข้องกับภาษาจีนมาแบ่งปันประสบการณ์แก่ผู้เรียน สถานศึกษาอาจจัดนิทรรศการจัดหางาน (Job Fair) เชิญผู้ประกอบการต่างๆ ที่ต้องการผู้สำเร็จการศึกษาสายอาชีวศึกษาที่รู้ภาษาจีนเข้ามามีบทบาทสร้างแรงจูงใจให้ผู้เรียน เป็นต้น

ด้านความร่วมมือกับหน่วยงานอื่น: สถานศึกษายังขาดความร่วมมือกับหน่วยงานอื่น และกระทรวงศึกษาธิการของประเทศ ไทยยังขาดความร่วมมือกับกระทรวงศึกษาธิการของประเทศจีน ในการพัฒนาการเรียนการสอนภาษาจีนที่เป็นรูปธรรม ผู้วิจัยเสนอข้อเสนอเชิงนโยบายและยุทธศาสตร์ว่าหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรเร่งสร้างความร่วมมือกับกระทรวงศึกษาธิการของประเทศจีน โดยเฉพาะอย่างยิ่งสำนักงานส่งเสริมการเรียนการสอนภาษาจีนนานาชาติ หรือฮันบัน (Hanban) ให้มากขึ้น เน้นการสนับสนุนด้านสื่อการเรียนการสอนภาษาจีน หลักสูตร ผู้เชี่ยวชาญ และทุนการศึกษา เพื่อพัฒนาสื่อการเรียนการสอน หลักสูตร และศักยภาพของครูไทยและครูจีน

ประจำ ในขณะที่เดียวกันก็ควรแนะนำช่องทางหรือเป็นตัวกลางในการสร้างความร่วมมือกับสถาบันอาชีวศึกษาและมหาวิทยาลัยของประเทศจีนให้สถานศึกษาไทยด้วย เพื่อจะได้สร้างความร่วมมือระหว่างสถาบันด้วยกันเองในรูปแบบการส่งนักเรียนไปฝึกงานหรือการแลกเปลี่ยนนักเรียนและครู เป็นต้น ทั้งนี้ ความร่วมมือกับหน่วยงานภายในประเทศก็สำคัญไม่น้อยไปกว่าหน่วยงานภายนอกประเทศ กล่าวคือสถานศึกษาควรสร้างความร่วมมือกับสถาบันอาชีวศึกษา และมหาวิทยาลัยอื่นในจังหวัดหรือภูมิภาคเดียวกัน เพื่อส่งเสริมการเรียนการสอนภาษาจีนซึ่งกันและกัน นอกจากนี้ ยังควรทำความร่วมมือกับผู้ประกอบการ สมาคมหรือองค์กรเอกชนอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องกับภาษาจีนในชุมชน เพื่อสร้างความเข้มแข็งและเพิ่มโอกาสการทำงานของผู้เรียนต่อไป

ข้อเสนอแนะในการใช้ประโยชน์

1. ด้านการบริหารจัดการ

สถานศึกษาให้ความสำคัญกับการวางแผนมากที่สุดแต่กลับนำผลประเมินมาปรับปรุงในปีต่อไปน้อยลง จึงอาจเป็นสาเหตุให้ไม่สามารถพัฒนาคุณภาพการเรียนการสอนได้ตามที่ตั้งวัตถุประสงค์ไว้แต่แรก และอาจไม่สามารถแก้ปัญหาที่อาจเกิดขึ้นอีกอย่างมีประสิทธิภาพเท่าที่ควร แต่จากข้อมูลเรื่องปัญหาด้านการบริหารจัดการการเรียนการสอนภาษาจีนข้างต้นจะเห็นว่าในความเป็นจริงแล้วสถานศึกษายังขาดระบบในการบริหารจัดการที่ดีอยู่ ดังนั้น ข้อมูลจึงขัดแย้งกันเอง ผู้วิจัยเสนอข้อเสนอเชิงนโยบายและยุทธศาสตร์ว่า ผู้บริหารควรสร้างระบบการบริหารจัดการการเรียนการสอนภาษาจีนที่มีประสิทธิภาพ โดยจัดประชุมเชิญผู้ที่เกี่ยวข้องทุกฝ่าย ร่วมกันสร้างแผนการทำงานอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง ตั้งแต่การวางแผน ปฏิบัติตามแผน ตรวจสอบการปฏิบัติตามแผน ติดตาม และปรับปรุงแก้ไข เมื่อทุกฝ่ายเห็นความมุ่งมั่น ความจริงจัง และความเอาใจใส่ของผู้บริหารแล้ว ก็ยอมปฏิบัติตามนโยบายอย่างเคร่งครัดตามไปด้วย

2. ด้านหลักสูตร

ผู้วิจัยเสนอข้อเสนอเชิงนโยบายและยุทธศาสตร์ว่า เพื่อให้ผู้เรียนสามารถเรียนภาษาจีนได้อย่างต่อเนื่องในระดับที่สูงขึ้น ควรจัดให้หลักสูตรภาษาจีนระดับ ปวช. มีความต่อเนื่องกับระดับมัธยมต้น และหลักสูตรภาษาจีนระดับ ปวส. มีความต่อเนื่องกับระดับ ปวช. ควรเพิ่มจำนวนชั่วโมงเรียน (คาบเรียน) เป็น 3-4 ชั่วโมง (คาบเรียน) ต่อสัปดาห์ โดยแยกเรียนครั้งละ 1 ชั่วโมง (คาบเรียน) ชั่วโมงเรียนที่เพิ่มขึ้นไม่จำเป็นต้องให้ครูสอนอย่างเดียว แต่อาจให้ผู้เรียนมาฝึกท่องบทสนทนาเป็นคู่หรือเป็นกลุ่ม หรือจัดกิจกรรมเสริมก็ได้ ผู้เรียนจะได้มีโอกาสทบทวนและฝึกฝนบ่อยขึ้น ควรเพิ่มรายวิชาภาษาจีนในระดับ ปวช. เป็น 6 วิชา (ภาคการศึกษาละ 1 วิชา) และระดับ ปวส. เป็น 4 วิชา (ภาคการศึกษาละ 1 วิชา) ทั้งนี้ สามารถกำหนดให้เป็นวิชาเลือกเสรีไว้ก่อนเนื่องจากต้องดูความพร้อมของสถานศึกษาแต่ละแห่งด้วย หากสถานศึกษาแห่งใดมีความพร้อมก็สามารถเปิดโอกาสให้ผู้เรียนเลือกเรียนรายวิชาภาษาจีนจำนวนมากขึ้นตามลำดับ

3. ด้านสื่อการเรียนการสอน

ผู้วิจัยเสนอข้อเสนอเชิงนโยบายและยุทธศาสตร์ว่า ในด้านสื่อการเรียนการสอนอิเล็กทรอนิกส์ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรสนับสนุนและจัดหาสื่อการเรียนการสอนอิเล็กทรอนิกส์ให้สถานศึกษาเพื่อแก้ไขปัญหาในระยะสั้นไปก่อน จากนั้นควรสนับสนุนด้านงบประมาณและจัดอบรมให้ครูภาษาจีนสามารถจัดทำสื่อการเรียนการสอนอิเล็กทรอนิกส์ได้ด้วยตนเอง เนื่องจากครูเหล่านั้นเป็นผู้รู้สภาพการเรียนการสอนภาษาจีนในสถานศึกษาของตนเองดีที่สุด จึงน่าจะทำสื่อการเรียนการสอนที่สามารถตอบสนองความต้องการ

ของผู้เรียนได้ดีที่สุดเช่นกัน

4. ด้านผู้สอน

ผู้วิจัยเสนอข้อเสนอเชิงนโยบายและยุทธศาสตร์ว่า สถานศึกษาควรลดการพึ่งพาครูอาสาสมัครจีนและเร่งพัฒนาศักยภาพของครูไทยและครูจีนประจำ ในส่วนของการลดการพึ่งพาครูอาสาสมัครจีน หากในระยะใกล้สถานศึกษาใดยังมีความจำเป็นต้องพึ่งพาก็ควรจัดให้มีระบบครูพี่เลี้ยง กล่าวคือกำหนดให้มีครูไทยหรือครูจีนที่เป็นครูอัตราประจำเป็นผู้แนะนำครูอาสาสมัครจีนในด้านการเรียนการสอนภาษาจีน ช่วงแรกอาจให้ครูพี่เลี้ยงกับครูอาสาสมัครจีนเข้าสอนในชั้นเรียนพร้อมกัน สลับกันสอน เพื่อให้เกิดการเรียนรู้ซึ่งกันและกัน หลังจากนั้น เมื่อครูอาสาสมัครจีนเริ่มคุ้นเคยกับชั้นเรียนแล้ว ครูพี่เลี้ยงอาจไม่จำเป็นต้องเข้าสอนด้วยกัน แต่ควรเข้าไปสังเกตการณ์สอนอย่างสม่ำเสมอเพื่อให้คำแนะนำไปโดยตลอด เป็นต้น เมื่อสถานศึกษามีความพร้อมแล้วก็สามารถลดการพึ่งพาครูอาสาสมัครจีนอย่างค่อยเป็นค่อยไป

5. ด้านผู้เรียน

จุดประสงค์สำคัญที่สุดของการศึกษาคือการทำให้ผู้เรียนสามารถนำความรู้ไปประกอบวิชาชีพได้จริงและยึดค่านิยมสั่งสอนเป็นแนวทางในการดำรงชีพอย่างมีศีลธรรม อันจะก่อให้เกิดประโยชน์แก่ตนเอง สังคม และประเทศ ดังนั้น ในการจัดการเรียนการสอนใดๆ ก็ตาม ผู้เรียนย่อมถือเป็นหัวใจสำคัญที่สุด กล่าวอีกนัยหนึ่งก็คือ ไม่ว่าจะปัจจัยภายนอกอย่างการบริหารจัดการ หลักสูตรหรือผู้สอนจะสมบูรณ์พร้อม อย่างไรก็ตาม แต่หากผู้เรียนไม่ให้ความร่วมมือด้วยแล้ว ก็ไม่มีทางประสบความสำเร็จได้

ผู้บริหารและครูจำเป็นต้องเร่งสร้างสภาพแวดล้อมในการเรียนการสอนภาษาจีนในสถานศึกษาให้มากขึ้น การจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรที่เน้นการฝึกทักษะและปฏิบัติจริงสามารถช่วยสร้างสภาพแวดล้อมนี้ได้ เช่นการแข่งขันร้องเพลงจีน เทศกาลภาพยนตร์จีน ชมรมภาษาจีน เสียงตามสาย บอร์ดนิทรรศการแนะนำประเทศจีน กิจกรรมวัฒนธรรมในวันสำคัญต่างๆ ของประเทศจีน ค่ายภาษาจีนระหว่างสถาบัน นอกจากนี้ ทุกฝ่ายต้องกระตุ้นให้ผู้เรียนมีแรงจูงใจและเห็นความสำคัญของการเรียนภาษาจีนสิ่งที่ใกล้ตัวที่สุดคือการเรียนต่อและการทำงาน สถานศึกษาอาจเชิญศิษย์เก่าหรือบุคคลที่มีชื่อเสียงที่กำลังศึกษาอยู่ในระดับที่สูงขึ้น หรือทำงานเกี่ยวข้องกับภาษาจีน หรือนักธุรกิจที่ทำธุรกิจกับประเทศจีนที่ประสบความสำเร็จและมีชื่อเสียง มาแบ่งปันประสบการณ์แก่ผู้เรียน สถานศึกษาอาจจัดนิทรรศการจัดหางาน (Job Fair) เชิญผู้ประกอบการต่างๆ ที่ต้องการหาผู้สำเร็จการศึกษาสายอาชีวศึกษาที่รู้ภาษาจีนเข้ามามีบทบาทสร้างแรงจูงใจผู้เรียน เป็นต้น

6. ด้านความร่วมมือกับหน่วยงานอื่น

ความร่วมมือกับหน่วยงานอื่นถือว่ามีความสำคัญต่อการพัฒนาการจัดการเรียนการสอนภาษาจีนระดับอาชีวศึกษาเป็นอย่างยิ่ง เนื่องจากหน่วยงานที่ร่วมมือด้วยสามารถช่วยเสริมจุดที่ยังทำได้ไม่สมบูรณ์ของสถานศึกษาได้ จากข้อมูลข้างต้น ผู้วิจัยเสนอข้อเสนอเชิงนโยบายและยุทธศาสตร์ว่าหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรสร้างความร่วมมือกับกระทรวงศึกษาธิการของประเทศจีน โดยเฉพาะอย่างยิ่งสำนักงานส่งเสริมการเรียนการสอนภาษาจีนนานาชาติ หรือฮันบัน (Hanban) ให้มากขึ้น เน้นการสนับสนุนด้านสื่อการเรียนการสอนภาษาจีน หลักสูตร ผู้เชี่ยวชาญ และทุนการศึกษา เพื่อพัฒนาสื่อการเรียนการสอน หลักสูตร และศักยภาพของครูไทยและครูจีนประจำ ในขณะเดียวกัน ก็ควรแนะนำช่องทางหรือเป็นตัวกลางในการสร้างความร่วมมือกับสถาบันอาชีวศึกษา และมหาวิทยาลัยของประเทศจีนให้สถานศึกษาไทยด้วย เพื่อจะได้สร้างความร่วมมือระหว่างสถาบันด้วยตนเองในรูปแบบการส่งนักเรียนไปฝึกงาน หรือการแลกเปลี่ยนนักเรียนและครู เป็นต้น ทั้งนี้ ความร่วมมือกับหน่วยงานภายในประเทศก็สำคัญไม่น้อยไปกว่าหน่วยงานภายนอกประเทศ

กล่าวคือสถานศึกษาควรสร้างความร่วมมือกับสถาบันอาชีวศึกษาและมหาวิทยาลัยอื่นในจังหวัดหรือภูมิภาคเดียวกัน เพื่อส่งเสริมการเรียนการสอนภาษาจีนซึ่งกันและกัน นอกจากนี้ ยังควรทำความร่วมมือกับผู้ประกอบการ สมาคมหรือองค์กรเอกชนอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องกับภาษาจีนในชุมชน เพื่อสร้างความเข้มแข็งและเพิ่มโอกาสการทำงานของผู้เรียนต่อไป

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

ศึกษาสภาพปัจจุบันและปัญหาของการพัฒนาระบบการเรียนการสอนภาษาจีนระดับอาชีวศึกษาในประเทศไทย ซึ่งประกอบด้วยการบริหารจัดการ หลักสูตร สื่อการเรียนการสอน ผู้สอน ผู้เรียน และความร่วมมือกับหน่วยงานอื่น รวมถึงปัญหาความเชื่อมโยงกับการศึกษาระดับอื่น เพื่อเสนอข้อเสนอเชิงนโยบายและยุทธศาสตร์ในการพัฒนาระบบการจัดการเรียนการสอนภาษาจีนระดับอาชีวศึกษาในประเทศไทย ผู้วิจัยใช้แบบสอบถามในการเก็บรวบรวมข้อมูลและใช้การสัมภาษณ์บุคคลที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงลึก ละเอียด และใกล้เคียงกับความเป็นจริงมากที่สุด (ใช้ข้อมูลปีการศึกษา 2557 เป็นหลัก) กลุ่มเป้าหมายในการวิจัยคือสถาบันอาชีวศึกษาของรัฐและเอกชนที่สอนภาษาจีนในประเทศไทย มีสถานศึกษาตอบแบบสอบถามจำนวน 85 แห่ง ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้อมา คำนวณหาค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน จากนั้นวิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อมูล สุดท้ายเรียบเรียงออกมา